

ЎТМИШГА НАЗАР

3-МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР-3

LOOK TO THE PAST

SPECIAL ISSUE-3

Бош мухаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош мухаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

«Ўтмишга назар» илмий журнали тахририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет научного журнала «Взгляд в прошлое»
Editorial board of the scientific journal Looking into the past

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори, Телави
давлат университети, Грузия

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдишвили Майя
тарих фанлари доктори, Телави
давлат университети, Грузия

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети, Қозоғистон

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент кимё - технология институти

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент
Азербайжон давлат
иқтисодиёт университети

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Теймураз Ахалмосулишвили
профессор, Телави давлат
университети, Грузия

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент
Нукус давлат педагогика институти

Мустафаева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Республикаси
Фанлар академияси

Маҳкамova Надира Раҳмановна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент ахборот технологиялари
университети

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Джоробекова Айнуэр Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Дипломатия академияси,
Қозоғистон Республикаси

Раҳмонкулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент
Ўзбекистон Миллий университети

Расулов Абдуллажон Нуриддинович
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор
Давлат тарихи институти, Қозоғистон

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор
Ал-Фаробий номидаги Қозоғистон
Миллий университети, Қозоғистон

Хайдаров Муродилла Махмудалиевич
тарих фанлари доктори, профессор
Ўзбекистон Миллий университети

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Санпова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

Иноятowa Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc)
Ўзбекистон Миллий университети

Одилов Абдор Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Толибоева Нодира Одилжоновна
Тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD)

Page Maker | Верстка | Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

1. Сайпулла Турсунов СУРХОН ВОҲАСИДА СОВЕТ РЕЖИМИНИНГ ЎРНАТИЛИШИ.....	10
2. Рахбар Холиқова РОССИЯ ИМПЕРАТОРЛИГИ СИЁСИЙ АГЕНТЛИГИНИНГ БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ ФАОЛИЯТИ ТАРИХИДАН.....	20
3. Лалихон Мухамеджанова XIX АСРНИНГ ОХИРИ XX АСР БОШЛАРИДА ЖАДИДЧИЛИКНИ ВУЖУДГА КЕЛИШИ ВА УНИНГ МИЛЛИЙ УЙҒОНИШ ҲАРАКАТИ СИФАТИДАГИ МОҲИЯТИ..	32
4. Барно Убайдуллаева ЎЗБЕКЛАРНИНГ РЕПРОДУКТИВ ОРИЕНТАЦИЯСИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ВА УНИНГ БОЛА ТАРБИЯСИГА ТАЪСИРИ (XX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИ XXI АСР БОШЛАРИ).....	47
5. Дилдора Алиназарова УРУШДАН КЕЙИНГИ ЙИЛЛАРДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ДАВРИЙ НАШРИЁТ ТИЗИМИДАГИ ТАРКИБИЙ ЎЗГАРИШЛАР.....	59
6. Қаҳрамон Алманов, Илхом Жураев XX - XXI АСР БОШЛАРИДА МИРЗАЧЎЛ ВОҲАСИ АҲОЛИСИНИНГ ХЎЖАЛИК ТУРМУШ ТАРЗИ ВА МОДДИЙ МАДАНИЯТИ.....	68
7. Қаҳрамон Алманов ЖИЗЗАХНИНГ ХОНЛИКЛАР ДАВРИДАГИ АҲАМИЯТИ ВА МАНБАЛАРДА ЁРИТИЛИШИ.....	76
8. Жамшид Адиллов АЛЕКСАНДР БЕКОВИЧ-ЧЕРКАССКИЙНИНГ ХИВА ХОНЛИГИГА ЮРИШИ РОССИЯЛИК ШАРҚШУНОСЛАР ТАДҚИҚОТЛАРИДА.....	82
9. Дилзода Алимкулова ЎЗБЕКИСТОН ТАСВИРИЙ САНЪАТИГА НАЗАР.....	89
10. Fazilat Akramova FARG'ONA VODIYSIDA YENGIL SANOATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI TARIXI.....	95
11. Мурот Алланазаров БУТУНБУХОРО МАРКАЗИЙ ИЖРОИЯ ҚЎМИТАСИ ВА МИЛЛИЙ РАҲБАР АРБОБЛАР ФАОЛИЯТИ.....	100
12. Гулмира Азаматова ЎЗБЕКИСТОНДА АҲОЛИ МИГРАЦИЯСИ ҲАРАКАТЛАРИ МАСАЛАЛАРИ ВА МИГРАНТЛАР ФАОЛИЯТИ ТАҲЛИЛИ.....	106
13. Sayyora Atadjanova, Sevar Gaibnazarova ЎЗБЕКИСТОНДА ТУРИЗМНИНГ ЯНГИ ТУРЛАРИНИ РИВОЖЛАНИШИ.....	112
14. Aloxunov A.A. ANDRONOVO MADANIYATINING O'RTA OSIYO CHORVADOR JAMOALARINING MODDIY MADANIYATDA AKS ETISHI.....	119
15. Раҳматжон Арслонзода ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА АРХИВ ИШИНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ.....	124

16. Шерзод Абдужаббаров ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СОҲАСИДА КОРЕЯ РЕСПУБЛИКАСИ ВА ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЎРТАСИДА ҲАМКОРЛИК.....	133
17. Ravshan Abduzohirov, Matluba Jo`rabekova O'ZBEKLARDA BOLA TUG'ILISHI BILAN BOG'LIQ IRIM-SIRIM MAROSIMLAR VA ULARNING TARIXIY TARAQQIYOTIDAGI O'ZIGA XOSLIKLAR.....	147
18. Жалолиддин Аннаев ТАРМИТА-ТЕРМИЗ БУДДАВИЙЛИК МАДАНИЯТИ.....	155
19. Аннаева Зарифа ЎЗБЕКИСТОНДА ЭКОЛОГИК МУАММОЛАР ВА УНИНГ ЕЧИМИ БОРАСИДАГИ ҲАРАКАТЛАР.....	163
20. Сардор Аҳмедов СУРХОНДАРЁ ТОЖИКЛАРИНИНГ АНЪАНАВИЙ КИЙИМЛАРИ.....	168
21. Манзурахон Балтабаева ЭРТА ТУРМУШ ВА ЭРТА ТУҒРУҚНИНГ САЛБИЙ ОҚИБАТЛАРИ (Африка, Жанубий Осиё давлатлари ва Ўзбекистон мисолида).....	174
22. Turon Babaraximov, Kamolaxon Abduraxmonova SIYOSIY MANSUBLIK TUSHUNCHASINING PAYDO BO'LISHI VA MAZMUNI.....	181
23. Назокат Бозорова ТАРИХ ДАРСЛАРИДА ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИГА ОИД МАНБАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ УСУЛЛАРИ.....	186
24. Элбек Ботиров МАРКАЗИЙ ОСИЁ БОЖХОНА ИШИ ЭВОЛЮЦИЯСИ: САВДО ЙЎЛЛАРИ, НАЗОРАТ МАСКАНЛАРИ ВА БОЖ ЙИГИМЛАРИ ТАРИХИДАН.....	192
25. Габриэльян С.И. БРИТАНИЯНИНГ ТАМАКИ МОНОПОЛИЯСИ ВА XIX АСРНИНГ ОХИРИДА ЭРОНДА МИЛЛИЙ-ОЗОДЛИК КУРАШИ БОШЛАНИШИ.....	199
26. Санжарбек Давлетов, Зухра Ражабова ХОРАЗМ ВОҲАСИДАГИ ТАРИХИЙ-МАДАНИЙ МЕРОС ОБЪЕКТЛАРИ – ТУРИСТИК САЛОҲИЯТНИ ОШИРИШ ОМИЛИ СИФАТИДА.....	211
27. Нилуфар Джураева МАЪРИФАТПАРВАР ЖАДИДЛАРНИНГ ХОТИН-ҚИЗЛАР МАСАЛАСИДАГИ ҚАРАШЛАРИ.....	220
28. Отабек Дуланов СУРХОН ВОҲАСИ ЖУЗЛАРИНИНГ АНЪАНАВИЙ ТАОМЛАРИ.....	226
29. Расулжон Дусчанов ЎЗБЕКИСТОН ССР ДА СОЛИҚЛАРНИНГ БАЪЗИ ТУРЛАРИ.....	232
30. Хуршид Жуманазаров ТАБИБЛАРНИНГ ЎЗБЕК ХАЛҚ ТАБОБАТИДАГИ ЎРНИ.....	239
31. Камола Жураева ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТАШҚИ СИЁСАТ АЛОҚАЛАРИ: ТАРИХ ВА ЗАМОНАВИЙЛИК.....	246

32. Зоиржон Ёдгоров ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДА ЯНГИ МЕЪЁРИЙ-ҲУҚУҚИЙ ҲУЖЖАТЛАРНИНГ ҚАБУЛ ҚИЛИНИШИ ВА УНДАН КЎЗЛАНГАН МАҚСАДЛАР.....	254
33. Zebiniso Zaynabidinova AKADEMIK SAYERA SHARAFOVNA RASHIDOVANING ILMIY FAOLIYAT DAVRIDAGI ILK ISHLARI (1967-1985).....	267
34. Мухаммаджон Исамиддинов ҚАДИМГИ МАРҒИЁНА ВА БАКТРИЯ ҲУДУДИДАГИ ЯЗ-П АРХЕОЛОГИК КОМПЛЕКСЛАРИНИ ДАВРЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	271
35. Абдуғаппор Инсопов ЎЗБЕКИСТОНДА НОДАВЛАТ НОТИЖОРАТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШ ТАРИХИ.....	277
36. Elyorjon Karimov O'ZBEKISTONDA IKKINCHI JAHON URUSHI YILLARI DAVRIDA EVAKUATSIYA QILINGAN SANOAT KORXONALARI ISHINING TASHKIL ETILISHI.....	286
37. Сайёра Мирсоатова ҚОПЧИҒОЙ УСТАХОНАСИ МУСТЪЕ ДАВРИ КОМПЛЕКСИНИНГ МАДАНИЙ-ДАВРИЙ ХОСЛИГИ ҲАҚИДА.....	292
38. Ғайрат Мамаражабов ЎЗБЕК ҲУНАРМАНДЛАРИНИНГ МИЛЛИЙ КИЙИМЛАРНИ ЯРАТИШДАГИ ФАОЛИЯТИ.....	298
39. Салимахон Мадьярова ТУРКИСТОН ОЛИМЛАРИ ТУРМУШНИНИ ЯХШИЛАШ КОМИССИЯСИ.....	304
40. Олтиной Масалиева ЯПОНИЯ ДАВЛАТИДА БУХОРО ХОНЛИГИ ТАРИХИГА ҚИЗИҚИШ.....	312
41. Рахмон Мухаммадиев ЛИДЕР ШАХС ФЕНОМЕНИ ВА УНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДА ТУТГАН ЎРНИ.....	316
42. Олтиной Масалиева САЙИД МУҲАММАД НОСИР ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА САҚЛАНАЁТГАН ҚЎЛЁЗМАЛАРИ.....	322
43. Дилмурод Маллаев СУРҲОН ВОҲАСИ УЙ-ЖОЙЛАРИ: ТАРИХИЙ АНЪАНАЛАР.....	326
44. Орифхужа Муминов ҚАДИМ ВА ИЛҚ ЎРТА АСРЛАРДА КЕШ ВОҲАСИНИНГ АРХЕОЛОГИК ЎРГАНИЛИШ ТАРИХИ.....	332
45. Дилдора Мўсинова МУСОХОНХОЖА ДАҲБЕДИЙНИНГ "БАДР УЛ-АСРОР ВА САНАД УЛ-АБРОР" АСАРИ ҲАҚИДА.....	339
46. Темур Мўминов ИБРОҲИМ МЎМИНОВ ВА УНИНГ ДАВРИ.....	343

47. Акмал Мухаммадиев ПАЛЕОЛИТИШУНОСЛИКДА ХОМ-АШЁДАН ФОЙДАЛАНИШ СТРАТЕГИЯСИНИ ЎРГАНИЛИШИ (МЕТОДОЛОГИК ТАҲЛИЛ).....	353
48. Абдикамил Нарбеков ДИНИЙ ФУНДАМЕНТАЛИЗМ ВА ЭКСТРЕМИЗМГА ҚАРШИ КУРАШ МУАММОЛАРИ.....	359
49. Бахтиёр Назиров МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ СОҲАСИДА АМАЛГА ОШИРИЛГАН ИСЛОҲОТЛАРНИНГ ТАРИХИЙ ТАҲЛИЛИ.....	366
50. Аслиддин Ортиқов ЎЗБЕК КИНЕМАТОГРАФИЯСИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ЖАРАЁНИ: САНЪАТ ЁКИ САНОАТ ТУРИ СИФАТИДА.....	372
51. Аҳмаджон Оринов СЦЕНОГРАФИЯДА ЁРУҒЛИКНИНГ АҲАМИЯТИ.....	377
52. Хабибжон Олимжонов ТУРКИСТОН ЎЛКА ВИЛОЯТЛАРИДА КУТУБХОНАЛАРНИНГ ОЧИЛИШИ.....	382
53. Икромиддин Остонакулов, Тўлғаной Маматкулова ХІХ АСР ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ТАРИХИНИ ЎРГАНИШДА РОЖИЙ МАРҒИНОНИЙ МЕРОСИНИНГ ЎРНИ.....	392
54. Зумрад Раҳмонкулова БУХОРО АМИРЛИГИ ВА УСМОНИЙЛАР ДАВЛАТИ ЎРТАСИДАГИ ДИПЛОМАТИК МУНОСАБАТЛАР ТАРИХИДАН (XVIII-XIX АСР БОШЛАРИДА).....	397
55. Хасанбой Раҳматиллаев ТУРКИСТОНДА XIX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИДАГИ ЭТНИК ЖАРАЁНЛАР.....	407
56. Одинахон Раҳманова ОЛИМХОН САЛТАНАТИ ТАРИХИДАН: ШАЙХ ВА СЎФИЙЛАРГА ИШОНЧСИЗЛИК.....	413
57. Хасанбой Раҳматиллаев МАРКАЗИЙ ОСИЁНИНГ ҚАДИМГИ ДАВР ЭТНИК ТАРИХИНИ ЁРИТИШДАГИ АЙРИМ МУАММОЛИ МАСАЛАЛАР ВА УСУЛЛАРГА ДОИР.....	418
58. Хайрулла Раҳматов БУХОРО АМИРЛИГИ АҲОЛИСИНИНГ ЭТНИК ТАРКИБИ ХУСУСИДА (XIX асрнинг иккинчи ярми – XX аср бошлари).....	424
59. Muhiddin Rajabov O'RTA OSIYODA MILLIY-HUDUDIIY CHEGARALANISHNING O'TKAZILISHI: MAQSAD, MONIYAT VA OQIBAT (XORIJ TADQOQOTCHI OLIMLARI NIGOHIDA).....	430
60. Maftuna Rajabova TOLERANTLIK FENOMENINING TARIXIY – NAZARIY TAHLILI.....	437
61. Саломова Л.И. ЎЗБЕКИСТОН МИЛЛИЙ АРХИВИДА САҚЛАНАЁТГАН ТУРКИСТОН АССР ТАРИХИГА ОИД ҲУЖЖАТЛАР ТАҲЛИЛИ.....	446

62. Ойдина Сатимова ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДАГИ ТУРКИСТОНЛИК АСИРЛАР ТАҚДИРИДАН.....	452
63. Равшан Сиддиқов ЎЗБЕКИСТОН ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИНИНГ ИСЛОҲ ҚИЛИШНИ ЗАМОНАВИЙ ХОРИЖИЙ ТАРИХШУНОСЛИГИ.....	459
64. Хуршида Тиллаходжаева ФУҚАРОЛИКНИ РАСМИЙЛАШТИРИШ БЎЛИМЛАРИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ БЎЙИЧА ТАШКИЛИЙ-ҲУҚУҚИЙ ЧОРА-ТАДБИРЛАР (УЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ, УЛАРНИ ЯРАТИЛИШИДАГИ МУАММОЛАР) ХУСУСИДА.....	466
65. Рўзикул Толибов, Санобар Толибова ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИ-ШАРҚИЙ ОСИЁ МАМЛАКАТЛАРИ БИЛАН МАДАНИЙ-ГУМАНИТАР АЛОҚАЛАРИ.....	475
66. Равшан Турсунов ХІХ АСРНИНГ 2 ЯРМИДА ТУРКИСТОН ЎЛКАСИДА СОДИР БЎЛГАН ҚУМ ВА ЧАНГ БЎРОНЛАРИ ТАРИХИГА НАЗАР.....	482
67. Икромжон Умаров КЎҲИТАНГТОҒ ҚИШЛОҚЛАРИДА ЁМҒИР ЧАҚИРИШ МАРОСИМЛАРИНИНГ ЎТКАЗИЛИШИ.....	493
68. Анвар Уроқов ЎЗБЕКИСТОН РАНГТАСВИР САНЪАТИГА ОИД АЙРИМ МУЛОҲАЗАЛАР.....	503
69. Мавлюда Файзуллаева АНЪАНАВИЙ ТАОМЛАНИШ ВА ТРАНСФОРМАЦИОН ЖАРАЁНЛАР.....	508
70. Мавлон Эргашев ЧАҒОНИЁННИНГ ЎРТА АСРЛАР ШАҲАРЛАРИ.....	515
71. Хайрулла Қобилов СУРХОНДАРЁ ОКРУГИДА ЖАМОАЛАШТИРИШ ДАВРИДАГИ ОММАВИЙ ҚАТАҒОНЛИКЛАР.....	522
72. Ra'no Mamirjonovna XALQ TA'LIMI TIZIMIDAGI BOLSHEVISTIK SIYOSAT: MILLIY MAORIF TIZIMI VA TA'LIMDA SOVET MODELINI TATBIQ QILINISHI.....	528
73. Ислон Қаршиев ЖАНУБИЙ ЎЗБЕКИСТОН ҚЎНҒИРОТЛАРИ.....	533
74. Давлат Қудратов ҚАДИМГИ ДАВР ШАҲАРЛАРИНИНГ ШАКЛЛАНИШИ ВА РИВОЖЛАНИШ ГЕНЕЗИСИ ТАҲЛИЛЛАРИ.....	539
75. Қахрамон Шоназаров УЧИНЧИ РЕНЕСАНС ПОЙДЕВОРИНИ ҚУРИШДА ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ФАОЛЛИГИНИ ОШИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....	551
76. Ғайрат Хамраев БУҲОРО АМИРЛИГИНИ ТАШКИЛ ЭТГАН МИЛЛИЙ-ЭТНИК ГУРУҲЛАР ХУСУСИДА (ТОЖИКЛАР МИСОЛИДА).....	556

77. Суннатилла Ҳамраев, Мадина Адилова СОВЕТ ТАРИХШУНОСЛИГИДА БУХОРО АМИРЛИГИ ВА РОССИЯ ИМПЕРИЯСИ ЎРТАСИДАГИ ДИПЛОМАТИК МУНОСАБАТЛАР ТАРИХИ (XX АСРНИНГ 60–80 ЙИЛЛАРИ).....	563
78. Феруза Ҳасанова ЎЗБЕКИСТОНДА УЧИНЧИ РЕНЕССАНС ДАВРИДА ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ФАОЛЛИГИ.....	570
79. Akmaljon Xoldarov NEMISLARNING O'RTA OSIYOGA KIRIB KELISHI (FARG'ONA VODIYSI MISOLIDA).....	575
80. Нодирбек Момунович Ҳамаев АНВАР ПОШШОННИНГ ШАРҚИЙ БУХОРОДА СОВЕТ ҲУКУМАТИГА ҚАРШИ КУРАШИ (матбуот материаллари асосида).....	581
81. Иброҳим Хидиров ҚАДИМГИ СУҒДНИНГ МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИГРАЦИЯ ТИЗИМИДАГИ ЎРНИ.....	586
82. Урол Худойкулов ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЖАНУБИЙ ВИЛОЯТЛАРИДА САНОАТНИНГ БИР ТОМОНЛАМА ТАРАҚҚИЁТИ: МАСАЛАЛАРИ МУАММО ВА ЗИДДИЯТЛАР (XX аср 70- 80 йиллар асосида).....	593
83. Тўлқин Худойкулов ХИВА ИНОҚЛАРИНИНГ МАРКАЗИЙ ВА МАҲАЛЛИЙ БОШҚАРУВ ТИЗИМИ. МАНСАБ ВА УНВОНЛАР.....	599
84. Хулкар Холикулова ИМКОНΙΑТИ ЧЕКЛАНГАН БОЛАЛАРНИ ЖАМИЯТГА МОСЛАШТИРИШДА ТАЪЛИМНИНГ ТУТГАН ЎРНИ.....	610
85. Тўлқин Худойкулов ҚЎҚОН ХОНЛИГИ ШАҲАР ВА ҚИШЛОҚ АҲОЛИСИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ҲАЁТИ ҲАҚИДА АЙРИМ МАЪЛУМОТЛАР.....	618
86. Мунира Хўжанова 1920-1940 ЙИЛЛАР ҚОЗОҒИСТОНДА БОЛАЛАР ҚАРОВСИЗЛИГИ ВА БОЛАЛАР УЙЛАРИ ФАОЛИЯТИ.....	628
87. Sherzod Hazratkulov FUQAROLIK JAMIYATI KONSEPSIYASI RIVOJIDA IJTIMOY SIYOSAT VA IJTIMOY ADOLAT FENOMENLARI.....	633
88. Sherzod Hazratkulov IJTIMOIY SIYOSATNI AMALGA OSHIRISH INDIKATORLARI VA MEZONLARI.....	639
89. Носир Хусанов ЖАМИЯТДА ПЛАКАТНИНГ ЎРНИ.....	645
90. Азизбек Холлиев ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНЛИКЛАРНИНГ ФРОНТ ОРТИДАГИ ФИДОКОРОНА МЕҲНАТИ.....	653

91. Шайдуллаева Г.Ш. ҲИНД ВОДИЙСИДАН ТОПИЛГАН ОКС ЦИВИЛИЗАЦИЯСИГА ХОС СОПОЛ ИДИШЛАРИ.....	661
92. Гузаль Шарипова ЎЗБЕКИСТОН–МАЛАЙЗИЯ ҲАМКОРЛИГИНИНИНГ ЗАМОНАВИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ.....	667
93. Саиданварбек Юлдашев МУСТАҚИЛЛИК ЙИЛЛАРИДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИ ИЛК ЎРТА АСРЛАР ТАРИХИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ.....	676
94. Дилдора Юсупова ҒАРБИЙ ЕВРОПА ОЛИМЛАРИНИНГ XX АСР БОШЛАРИДА АРХИВШУНОСЛИК СОҲАСИДА ОЛИБ БОРГАН ТАДҚИҚОТЛАРИ.....	684
95. Мадаминов Баходир ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ САНЪАТ МУЗЕЙИНИНГ АЙРИМ НОЁБ ЭКСПОНАТЛАРИ ТАСНИФИ.....	690
96. Абдурасул Розаков XX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИДА АҚШДА НЕОЛИБЕРАЛИЗМ РИВОЖЛАНИШИНИНГ АСОСИЙ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ.....	696
97. Xumora Pozilova QADIMGI FARG'ONA HUNARMANDCHILIGIDA TIRNAB SOLINGAN BEZAKLI SOPOL IDISHLAR.....	703
98. Гайратхон Мухтаров ЧОТҚОЛ ТОҒ ТИЗМАСИДАГИ ЯНГИ ТОПИЛГАН ҚОЯТОШ РАСМЛАР ЖОЙЛАШГАН ЎРНИ ВА ЛАНДШАФТИ.....	709
99. Икрамжон Исмаилов ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ТАЪЛИМ СИФАТИ ВА ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИНИНГ РЕЙТИНГИ (ФАРҒОНА ВОДИЙСИ МИСОЛИДА).....	714
100. Музаффар Хўжамов 40 ЙИЛЛАРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИ 50 ЙИЛЛАР БОШЛАРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ БОРАСИДА ОЛИБ БОРИЛГАН НАРХ-НАВО СИЁСАТИ.....	722

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Хасанбой Рахматиллаев,
Фарғона давлат университети
Жаҳон тарихи кафедраси
доценти, тарих фанлари номзоди
arakhmatillayev@list.ru

МАРКАЗИЙ ОСИЁНИНГ ҚАДИМГИ ДАВР ЭТНИК ТАРИХИНИ ЁРИТИШДАГИ АЙРИМ МУАММОЛИ МАСАЛАЛАР ВА УСУЛЛАРГА ДОИР

For citation: Khasanboy Rakhmatillaev, ON SOME PROBLEMS AND METHODS IN CREATING THE ANCIENT ETHNIC HISTORY OF CENTRAL ASIA. Look to the past. 2021, Special issue 3, pp.418-423

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.5841557>

АННОТАЦИЯ

Қадимги тарихни ўрганишда археологик усулларни қўллашдан ташқари палеоантропологик ва этнологик усулларни ҳам қўллаш, олинadиган натижаларни кўпайтиришга ва кенгайтиришга ёрдам бериши Сополлитепа ва Жарқўтон ёдгорликлари мисолида очиб берилди. Ибтидоий давр археологик комплексларида группали кўмиш одатларининг бўлмаганлиги сабабли битта-иккита қабри топилиши билан олинган антропологик материал одам типини ёки турини аниқлашда у қадар ишончли, яхши материал бермайди. Чунки, жисмоний типни аниқлашнинг энг муҳим жиҳати бу антропологик материалнинг кўплиги унинг ишончлилиқ даражасининг гаровидир. Шу каби масалалар ушбу мақолада таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Бақтрия, Сўғд, Жарқутон, Кучук-И, Яз-И, Сангир-И, илк темир даври, дафн маросими, инсон суяклари, тозаланган суяклар, зардуштийлик, Чуст, Бургулукский.

Хасанбой Рахматиллаев,
Ферганский государственный университет
кафедра всемирной истории доцент,
кандидат исторических наук
arakhmatillayev@list.ru

О НЕКОТОРЫХ ПРОБЛЕМАХ И МЕТОДАХ СОЗДАНИЯ ДРЕВНЕЙ ЭТНИЧЕСКОЙ ИСТОРИИ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ

АННОТАЦИЯ

В статье на примере археологического изучения городища Сапаллитепа и Джаркутана, показана преимущества комплексного подхода к изучению древней истории кроме археологического метода, методов палеоантропологии и этнологии. Из-за отсутствия групповых погребальных обычаев в примитивных археологических комплексах антропологический материал, полученный при обнаружении одной или двух могил, не дает

такого надежного и хорошего материала для определения типа или типа человека. Потому что наиболее важным аспектом определения физического типа является обилие этого антропологического материала как гарантия его уровня достоверности. Подобные вопросы анализируются в этой статье.

Rakhmatillaev Khasanboy

Fergana State University

Department of World History Associate Professor,

candidate of Historical Sciences

arakhmatillayev@list.ru

ON SOME PROBLEMS AND METHODS IN CREATING THE ANCIENT ETHNIC HISTORY OF CENTRAL ASIA

ABSTRACT

The article shows the advantages of an integrated approach to the study of ancient history, in addition to the archaeological method, methods of paleoanthropology and ethnology, using the example of the archaeological study of the settlement of Sapallitepa and Dzarkutan. Due to the lack of group burial customs in primitive archeological complexes, the anthropological material obtained by the discovery of one or two graves does not provide such a reliable, good material in determining the type or type of man. Because the most important aspect of determining the physical type is the abundance of this anthropological material as a guarantee of its level of reliability. Similar issues are analyzed in this article.

Index Terms: Bactria, Sogd, Dzarkutan, Kuchuk-I, Yaz-I, Sangir-I, early Iron Age, burial rite, human bones, cleaned bones, Zoroastrianism, Chust, Burguluksky.

1. Долзарблиги:

Ҳар қандай халқ ўзининг тарихини мукамал ўрганишга ҳаракат қилганидай, ҳозирги мустақил Ўзбекистонда ҳам ўзининг бой тарихига ва маданиятига эътибор бераётганлиги шубҳасиз. Бунга албатта юртимиздаги тинчлик, кўни-кўшни мамлакатлар билан кенг қамровли сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий соҳаларда олиб борилаётган оқилона сиёсат ўз тарихини чуқур ва ҳолисона тарзда, ҳамда теран тафаккур заминидан илмий тадқиқ этишга имкон яратиш бермоқда.

Ҳақиқатдан ҳам, давлатимиз мустақиллигининг дастлабки кунлариданоқ тарихчилар олдида энг долзарб ва устувор вазифаларни қўйди. Бу вазифалардан бири ўзбек халқининг келиб чиқиши бўлиб, уни ўрганишда энг аввалло археология, этнология ва антропология фанларининг ёрдамисиз ҳеч қандай қадимги тарихни ўрганиб бўлмаслиги аниқдир. Айниқса, тарихни ҳолисона тадқиқ этишда этнология - элшунослик фани ҳам салмоқли ўринга эгадир.

Антропология фани эса, инсониятни энг қадимги давларидан шу кунимизга қадар жисмоний ўзгариш бориши жараёнларини ўрганади. Бошқача қилиб айтганда инсониятни ташқи кўринишини ўзгариш бориши босқичларини ҳам ҳудудий жиҳатдан, ҳам хронологик жиҳатдан ўрганиш имкониятини беради.

2. Методлар ва ўрганилганлик даражаси:

Антропология фани инсоният шажарасидаги энг қадимги маймун-одамнинг ташқи кўриниши, унинг қон таркиби масаласи, кейинги ривожланиш босқичлари, ўрта палеолит даврида неандертал одам билан кроманион одам ўртасидаги яқинлик, яъни Обираҳмат ғоридан олинган суякларнинг генетик таҳлили (ДНК) сининг 4% ҳозирги замон одамига, яъни кроманьон одамига ўтганлиги аниқланди. Дунёдаги генетик олимларнинг катта меҳнати натижасида қадимги давлардан қолган одамнинг суяк парчаларини таҳлил қилиб ҳам ДНК сини аниқлаш услублари Европа олимлари томонидан топилди. Айнан шу янги усулни Новосибирсклик олимлар Обираҳмат ғорининг ўрта палеолитдан юқори палеолит даврига оид оралиқ қатламлардан топилган суякларни ўрганишда қўллашди [13: б. 116–125]. Худди шундай таҳлилни улар Олтой тоғларидаги Денисов ғори материалларини ўрганиш

даврида ҳам амалга оширилди. Бу ғорда ҳам ўрта палеолитдан юқори палеолитга ўтиш даври одамларининг суяклари топишган эди ва уни ўрганиш натижаси ҳам Обираҳмат ғори одамларидан олинган анализ натижаларига ўхшаш чиқди [9].

Фақат Денисов ғоридан эмас, жаҳоннинг кўплаб ҳудудларидан топишган одамсимон маймун, одам суяклари ва умуман одамнинг биологик жиҳатдан тараққиёти бўйича биология фанлари доктори, профессор Александр Марков томонидан чиқарилган 3 та китобдан иборат йирик илмий асарда инсониятнинг келиб чиқиши ва унинг тараққиёти таҳлили чуқур анализ қилинган. Бу асар аввало илм аҳли учун, шу билан бирга талабалар учун, ҳамда кенг омма учун тушунарли тилда ёзилган. Шунинг учун бу китобни инсониятнинг энг қадимги тарихини ўрганишда ўрни жуда каттадир [8].

Одамларнинг кейинги тараққиётидаги уруғ-қабилавий ривожланишини жисмоний ҳолатини ҳам, айниқса одамнинг юз ва бош қисмини математик ўлчовлар йўли билан ўрганишни палеоантропология фани амалга оширади ва бу ишнинг охириги натижаси сифатида ўша қадимги давр одамларининг антропологик типи аниқланади, демографик ҳолат, туғилиш, ўлиш, ўртача ёш масаласи, иқтисодий ҳолатнинг таъсири масаласи ўрганилади. Худди шундай усул билан бирин-кетин келган антропологик комплекслар ўрганилиб, этнодинамик ҳолат аниқланади, ёки этнодинамик ҳолат бўйича умумий тасаввур ҳосил бўлади.

Юқорида келтирилган демографик ҳолат, ёш болаларнинг ўлими, аҳолининг ўртача ёши каби масалалар тарихимиздаги жуда кўплаб масалаларни, айниқса мамлакатдаги иқтисодий аҳвол, эпидемик ҳолат, аҳолининг тумуш тарзи каби масалалар билан бевосита боғлиқ бўлади. Айнан шу масалаларни палеоантропологик материалларнинг таҳлили билан солиштирилганда ўша ўртача ўлимни паст ёки баландлиги масаласи тўғри ҳал қилинган бўлади.

Ибтидоий давр археологик комплексларида группали кўмиш одатларининг бўлмаганлиги сабабли битта-иккита қабрни топилиши билан олинган антропологик материал одам типини ёки турини аниқлашда у қадар ишончли, яхши материал бермайди. Чунки, жисмоний типни аниқлашнинг энг муҳим жиҳати бу антропологик материалнинг кўплиги унинг ишончлилиқ даражасининг гаровидир. Бир даврга оид антропологик материал қанчалик кўп бўлса, маълум бир типни математик усуллар билан корреляция қилиш имкониятини беради ва шу билан бирга ундаги аниқлилиқ даражаси ҳам ошиб бораверади.

3. Тадқиқот натижалари:

Осиё шароитида энг қадимги шаҳар қабристонни А.А.Асқаров томонидан ўрганилган ва худди шу қабристонда мингдан ортиқ қабрлар очилган. Бу қабрлар милoddан аввалги II-минг йилликнинг биринчи чорагидан охириги чорагигача бўлган даврларга оид бўлиб, унинг бирин-кетинлиги масаласини ўрганиш жуда мураккаб масала эди, аммо бу масала қанчалик қийин бўлишига қарамасдан тўғри ҳал этилди [5: б. 172; 6]. Қабристонга 500 йилдан кўп вақт мобайнида одамлар қўйилган бўлиб, табиийки, бунча кўп вақт мобайнида шаҳарсозлик маданияти ҳам аста-секинлик билан ўзгариб борган. Шунинг учун А.Асқаров фақат сополли деҳқончилик маданиятини ривожланиши тарихи давомида яқин 5 та хронологик босқичлар бўлганлигини айнан қабрлардан топишган кулочилик идишларининг хилларини ўзгариш жараёнларига қараб аниқлади. Булар 1) Сополли босқичи, 2) Жарқўтон босқичи, 3) Кўзали босқичи 4) Муллали босқичи ва 5) Бўстон босқичларидир.

Сополли давридаги кўмиш маросими билан Жарқўтон давридаги кўмиш маросими ўртасида жуда катта фарқ бўлган. Сополли даври хронологик жиҳатдан энг қадимги босқич бўлиб, бу даврда уруғ-қабилла тизими кенг авж олган давр эди. Шунинг учун бўлса керак, хонадондаги ўлган одамни шу ернинг ўзига, яъни уйнинг хоналарини деворининг тагидан қабр қазиб, ўша ерга кўмиш одати ҳукмронлик қилар эди.

Албатта қабрларни ўрганиш, уларни шаклидан бошлаб, қандай усулда қазилганлиги ва ичига қўйилган майитни қандай ётқизилганлиги, шу билан бирга ёнига қўйилган буюмларнинг кўп ёки озлиги, қандай қўйилганлиги ва ҳ.к.

Ўтган асрнинг 70-80 йилларида Ўрта Осиёнинг жанубий ҳудудлари бўлмиш Сурхон воҳасида олиб борилган палеоантропологик материални ўрганишдан асоосий мақсад асосан 2 та бўлиши керак эди:

1. Демографик ва морфологик материалларни олиш.

2. Биринчи пунктдаги демографик ва морфологик ўрганишдан олинган материалларни анализ қилиш ҳисобига иқтисодий, ҳаёт кечириш учун шароит масалаларини ҳолати, уни инсониятни кўпайишига таъсири масалалари, кўшни ҳудудлар билан солиштириш натижасида морфологик ва генетик бирлик масаласини ҳал қилиш мумкин.

Ўзбекистоннинг жанубий вилоятларидан бўлмиш Сурхон воҳасида очилган Сополлитепа ёдгорлиги бронза даврининг бошлариданоқ бу ерда патриархат давридаги йирик патриархат оила яшаганлиги аниқланди. Уларнинг удумига кўра, ўлган ўлик шу хонадоннинг ўзига дафн этилган. Одатда хонанинг деворини тагига, ёки полининг тагидан катакомба шаклидаги ўра қазилиб, майитни она қорнида ётгандай, ғужанак ҳолатга келтирилиб қўйилган [4]. Ўлик аёл киши бўлса, чап ёнбошига, эркак киши бўлса ўнг ёнбошига ётқизирилиб, унинг ёнига озиқ-овқат, кўшимча идиш товоқ, тирикчилигида ишлатган асбоб-ускуналари, қуроллари, аёл киши бўлса, тақинчоқлари билан бирга қўмилган.

Худди шу воҳадаги Жарқўтон ёдгорлигида эса, юртимиздаги энг қадимги шаҳар-давлатнинг илк намунаси очилди. Шаҳарнинг ҳоким саройи, шаҳар аҳлининг ибодати учун керак бўладиган йирик ибодатхонаси, шаҳар аҳли яшайдиган маҳаллалари ва энг муҳими бошқа худди шундай шаҳарлар қазилганда топиш имконияти бўлмаган шаҳар қабристони топиб очилган [14: б. 87–97]. Бу албатта фавқулотда сақланиб қолган ва шунинг учун ҳам унинг аҳамияти бронза давридаги этнодемографик ҳолатни аниқлаш учун аҳамияти жуда катта бўлди [6].

Сополлитепа ёдгорлигида ва шунингдек Жарқўтон ёдгорлигидаги палеодемографик материаллар яхши сақланганлиги сабабли бу объектлар бўйича жуда кўплаб ижтимоий-иқтисодий, тарихий-маданий ҳулосаларни олиш имконияти туғилди ва буни Россиялик антрополог олимлардан В.П.Алексеев, ўзбек антропологларидан Т.К.Ходжайов ва Ҳ.Ҳ.Ҳалиловлар жуда мукамал даражада қиёсий ўрганиб, йирик палеоантропологик ҳулосалар чиқаришга муваффақ бўлдилар [1: б. 399]. Жумладан, Сополлитепа ва Жарқўтон ёдгорликларининг материалларини ўрганиш, айниқса туғилиш, болалар ўлимининг даврма-давр ўзгариши, қўмилганларнинг ўртача ёши масаласи, умр кўришининг жуда қисқа эканлиги, қизларнинг эрта турмушга чиқиши масаласи, Сополлитепа ва Жарқўтон ёдгорликларини жуда ҳам яқинлиги, шу сабабли икки ўртада никоҳ муносабатларининг доимий бўлиб турганлиги, ҳар икки ёдгорликнинг яқинлиги, экологик жиҳатдан, яъни табиий иқлимий ресурсларнинг ўхшашлиги, уларнинг умумий яқинлиги ва ҳатто қариндошлигидан келиб чиққан бўлиши кераклиги муфассал ўрганилди.

Жарқўтон ва Сополлитепа ёдгорликларини ўрганиш, бир-биридан жуда ҳам кам миқдордаги унчалик тўғри келмайдиган белгиларни ҳисобга олмаганда уларни ҳаммаси, қон-қардош халқлар бўлиши мумкинлигини кўрсатади ва яна муҳими, асли келиб-чиқиши жиҳатидан Сополлитепа аҳолиси билан бир бўлиши мумкинлигини кўрсатади. Юқорида айтилган локал характердаги ўзига хосликлар одамларда бўладиган морфологик белгиларни авлоддан авлодга томон ўзгариб бориш жараёнлари билан ҳам боғлиқ.

Юқорида келтирилган Сополлитепа ва Жарқўтон ёдгорликларидан олинган кўпроқ локал характердаги белгиларга эга бўлган антропологик материаллар битта кичик ҳудудда, лекин бирин-кетин келган хронологик босқичларга эга бўлган бўлса, худди шу ҳолатни кенгроқ ҳудудлардаги худди шундай жараёнлар билан солиштирилганда янада муҳим бўлган йирик, кенг қамровли маълумотлар олинди.

Жумладан, шимолий Афғонистон, жанубий Ўзбекистон ва жанубий Тожикистон ҳудудларининг бронза даврига оид археологик обидаларидан олинган антропологик материаллар таҳлил қилинганда уларнинг келиб чиқишида Марказий Эрон ҳудудларидаги аҳолининг антропологик белгилари яққол кўзга ташланиши аниқланган.

4. Ҳулосалар:

Бундай таҳлилий антропологик хулосалар генетик таҳлилий хулосалар билан ҳам текшириб кўрилганда уларнинг натижалари айнан палеодемографик усуллар билан олинган таҳлилий натижаларга жуда тўғри келади. Булардан ташқари Ўрта Осиёнинг жануби-ғарбий ҳудудларидаги этнодемографик ҳолатнинг шаклланишида қадимги халқларнинг кўчиши, ҳамда уларнинг йўлларига тўғри келади. Бу дегани қадимги аҳолининг кўчиши, ўз-ўзидан бўлган эмас, балки тарихий шаклланган йўллар орқали силжишганини кузатиш мумкин. Худди шундай аҳоли силжиши милоддан аввалги XXV асрда бўлганлигини археологлардан В.И.Сарианиди Жанубий Туркменистон ҳудудида аниқлаган. Унинг фикрича, Жанубий Туркменистондаги Гонурдепе ёдгорлиги милоддан илгариги XXV асрда Қадимги Шарқ ҳудудларидаги ксеротермик иссиқ иқлимнинг туриб қолиши туфайли қадимги деҳқон жамоаларининг ўз уйлари, ватанларини ташлаб нисбатан салқинроқ бўлган Марв воҳасига кўчиб ўтишгани, Гонурдепа ўрнидаги йирик диний-сиёсий марказни ташкил этишда қатнашганликларини айтган. Бу марказ Авестода Моору тарзда эслатилганлигини, бу йирик давлатни ташкил топишида жанубдан келган деҳқон жамоалари асосий роль ўйнаганини ёзади [11; 12].

Аҳолининг маълум бир ҳудудда шаклланишига таъсир этадиган омиллардан яна бири тарихий-маданий алоқалар бўлиб, ҳар қандай табиий равишда ҳосил бўлган тарихий-маданий ҳудуд чегарасида қон-қариндошлик алоқаларини кетиши аниқ. Худди шундай тарихий-маданий ҳудудлар ўртасида ҳам қон-қардошлик алоқалари бўлиши тарихимизнинг ҳамма давларидан ҳам маълум.

Иқтибослар/ Сноски/References:

1. Alekseev V.P., Khodzhayov T.K., Khalilov Kh.Kh. Population of the upper reaches of the Amu Darya according to paleoanthropology data. – Tashkent. : Fan, 1984.
2. Askarov A.A. Ancient agricultural culture of the Bronze Age in the south of Uzbekistan. – Tashkent: Fan, 1977.
3. Askarov A.A. The problem of the formation of early urban culture in the south of Uzbekistan and its connection with Hindustan. Ancient cultures of Central Asia and India. – Tashkent: Fan, 1984.
4. Askarov A.A. Copolitepa. – Tashkent: Fan, Tab. 1-11.
5. Askarov A.A. Sapallitepa. – Tashkent: Fan, 1973.
6. Askarov A.A. Ancient agricultural culture of the Bronze Age in the south of Uzbekistan. – Tashkent: Fan, 1977.
7. Isamiddinov M.Kh. Historical anthropology. Textbook. – Tashkent, 2000.
8. Markov Alexander. Human evolution. Volume I. – M. : Astrel: Corpus. 2011.
9. Mirsoatova S.T. Stone Age archeology of Uzbekistan. – Fergana. Fergana Publishing House, 2017.
10. Rahmatillaev X. Ethnodynamics of the population of the Fergana Valley. –Tashkent: NEW EDITION, 2013.
11. Sarianidi V.I. Gonur Depe. City of kings and gods. – Ashgabat, 2008.
12. Sarianidi V.I. Research of Gonur-Depe in 2008-2011 Proceedings of YUTAKE. T. 4. – Ashgabat, 2012.
13. Isomiddinov M.H. Historical anthropology. Textbook. – Tashkent: Navruz, 2019.
14. Askarov A.A. The problem of the formation of early urban culture in the south of Uzbekistan and its connection with Hindustan. Ancient cultures of Central Asia and India. – Tashkent: Science, 1984.
15. Isamiddinov M. The history of emergence of Sughd Cities // EPRA International Journal of Research and Development. Volume:5, Issue:10, October 2020 India. – P. 125–128.
16. Mirsoatova S.T. New data on the late paleolithic of the Fergana valley // Евразийский союз ученых (2020. – № 10 (79/4). – P. 25–29.

17. Farmanova G.K. The role of the geographic environment and climatic conditions in the formation of economic-cultural type of population when during ancient and antic period // ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal. Vol. 10, Issue 11, November 2020. – P. 1612–1622. Impact Factor: SJIF 2020 = 7.13. DOI: 10.5958/2249-7137.2020.01639.0.
18. Rakhmatillayev H. Ethnodynamics of the city population of the Fergana valley of the first half of the XX century // EPRA International Journal of Research and Development. Volume: 5, Issue:5, May 2020. – P. 532–535.
19. Arslonzoda R. Memoirs as asource on the history of Uzbekistan in the second half of the 19th – early 20th centuries // EPRA International Journal of Research and Development. Volume: 5, Issue:10, October 2020. – P. 119–124.
20. Mahmudov O. The beginning of the European renaissance. ERPA International Journal of Research and Development. 2020; Vol. 5 (7). – P. 104–108. DOI: <https://doi.org/10.36713/epra4787>
21. Yuldashev S. Visit of chinese ambassador dung wan to Fergana // The history of the Fergana valley in new researches. – Fergana, 2021. – P. 123 – 131. <https://doi.org/10.47100/conferences.v1i1.1240>

ЎТМИШГА НАЗАР

3-МАХСУС СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

СПЕЦИАЛЬНЫЙ НОМЕР-3

LOOK TO THE PAST

SPECIAL ISSUE-3

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000